

Editorial

Reginald Adrián Slavkovský

Reginald Adrián Slavkovský: Editorial. In: *Ostium*, vol. 19, 2023, no. 3.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Žijeme v období, keď sa významnou výzvou pre humanitné vedy, ale vlastne aj pre celú spoločnosť, stala umelá inteligencia (UI). Tento technologický pokrok nás nepochybne posunul dopredu, no spolu s ním prichádzajú aj otázky, ktoré od nás vyžadujú zvýšenú pozornosť a prenikavý intelektuálny úsudok. Humanitné vedy a filozofia majú v tejto novej dobe významnú úlohu, pretože sa od nich očakáva, že budú lídrami v reflexii a interpretácii dôsledkov, ktoré so sebou UI prináša.

UI ukazuje svoj potenciál automatizovať aj intelektuálnu prácu, ktorú tradične vykonávali ľudia. To vyvoláva nové otázky o pedagogickom procese, o povahe tvorivosti a o etických dôsledkoch UI. Humanitné vedy a filozofia, ktoré si zakladajú na rozvíjaní kritického myslenia a analýze, majú povinnosť voči spoločnosti poskytovať na tieto výzvy vyvážené a premyslené odpovede. Je teda na nás, aby sme sa nezľakli výziev, ktoré pred nás stavia UI. Filozofia nám ukazuje cestu k zodpovednému a uvedomelému využívaniu technológie, zatiaľ čo humanitné vedy nám pomáhajú rozlíšiť vzácne ľudské atribúty v stále komplexnejšom digitálnom svete.

A teraz priznanie: predchádzajúce dva odseky vznikli tak, že som dvom chatom s umelou inteligenciou zadal úlohu napísať krátky úvodník do časopisu pre humanitné vedy o výzvach umelej inteligencie. Dva texty, ktoré som dostal ako odpovede na moje zadanie, som iba skrátil a mierne redakčne upravil. Asi cítite, že takýto výsledok ešte nie je celkom ono. Ale v čom to nie je ono? Prečo je dobré ľudské písanie zatiaľ sviežejšie a viac inšpiratívne? Bude to tak aj o rok alebo o 10 rokov? A ako učiť písať články, eseje, štúdie mladých ľudí? Pre väčšinu stredoškolákov asi nie je veľmi inšpiratívne zadanie napísať krátky referát o živote a diele Platóna. Na internete je mnoho hotových textov a umelá inteligencia ľahko vytvorí nové verzie, ktoré nebudú klasickým plagiátom. Na tieto nové výzvy nemám žiadne hotové odpovede. Ale tuším, že táto situácia je výborná výzva, ktorá každého z nás pozýva pýtať sa seba samého, čo na mojom myslení a písaní je to cenné, originálne, oslovujúce, čo vo mne aj v druhých rozhybe proces hľadania a dozrievania. A tiež čo na mojom myslení a písaní je príliš technické, formálne, zautomatizované, akoby bez duše a „vyrábané“ skôr z povinnosti, pod časovým tlakom, bez nadšenia a skutočného načretia do hĺbok vlastnej tvorivosti a životnej múdrosti. Možno nás čaká doba skúšky, keď to najcennejšie z nás budeme ryžovať ako zlato v automatizmami zakalenom prúde nášho vedomia. Mám však nádej, že keď nám umelá inteligencia nastavuje zrkadlo toho, kam ako západná civilizácia tlačíme naše myslenie, môže nám to pomôcť prebudiť sa do novej bdelosti a krôčik po krôčiku sa stávať viac a plnšie ľuďmi.

Verím, že sa radi začítate do tohto nového čísla a vychutnáte si, že texty „voňajú človečinou“.

doc. RNDr. Adrián Reginald Slavkovský, PhD.

Katedra pastorální a spirituální teologie

Univerzitní 22

779 00 Olomouc

Česká republika

e-mail: adrian.slavkovsky@upol.cz

ORCID: 0000-0002-7569-2190